

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

6 De pertinentibus ad culpam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

quæ sunt contra Deum, vel contra regulam, vel quantum ad ea in quibus prælati dispensatio non committitur, oēs cōiter dicunt, quod etiam in his, quæ sunt arctiora quam regula, obedire non teneatur, sed sic obedire sit obedientiæ perfectæ, ut ab omnibus dicitur. Sed circa indifferentia, vel ea quæ sunt infra arctitudinem regulæ, aut æqualia regulæ, sunt duæ opiniones, quibus scilicet dicentibus, quod obedire in huiusmodi est de necessitate obedientiæ, alijs autem quod non est de necessitate obedientiæ, sed de perfectione. Quæquidē duæ opiniones, & si multum differre videantur quantum ad vocem, tamē quantum ad rem parum, vel nihil differre inveniuntur. Nam ad regulam pertinere intelligenda sunt non solum ea quæ sunt expresse in regula, sed etiam illa quæ quocumque modo ad regulam reducuntur, ut pote quæ pertinent ad obsequium fraternæ societatis, & ad punitionem culparum, ad quæ duo fere omnia huiusmodi indifferentia possunt reduci. Si tamen aliqua sunt, quæ nullatenus ad regulam reducuntur, videtur esse verior opinio, quod obedire in huiusmodi non sit de necessitate obedientiæ, sed de perfectione, ut Ber. manifeste dicit in libro de præcepto, & dispensatione, & hoc ideo, quia obedientia non se extendit ultra potestatem, vel ius prælationis, quæ quidem secundum regulam limitatur.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod votum continentiarum respicit speciale genus actus: sed votum obedientiarum respicit generaliter omnes actus, unde nisi determinaretur eius generalitas, esset religionum confusio, quia omnes ad idem tenerentur.

AD SECUNDVM dicendum, quod loquitur quantum ad perfectionem obedientiarum.

AD TERTIVM dicendum, quod per votum obedientiarum supponitur religiosus prælato suo quantum ad generalē dispositionē vitæ suæ, licet non quantum ad oēs actus particulares: secularis autem suo prælato obedire tenetur quantum ad aliquos actus speciales, non quantum ad generalem dispositionem vitæ suæ.

ARTICVLVS XI.

Virum post votum simplex castitatis aliquis matrimonium contrahens, nec reddere debitum, nec exigere possit.

ar. 28. ad 1. d. 30. q. 2. ar. 1. & d. 32. q. 1. ar. 1. & d. 38. q. 1. ar. 2. q. 2. ad 8.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur quod post votum simplex castitatis aliquis matrimonium contrahens, nec reddere debitum, nec exigere possit, quia apud Deum non minus obligat votum simplex, quam solemnne, ut canon dicit: sed post votum solemnne emissum aliquis, nec petere debitum, nec reddere potest, ergo nec post emissionē simplicis voti.

¶ 2 Præ. Per peccatum nullus excusatur a peccato: sed iste qui contrahit post votum simplex, peccat, quando primo debitum reddit, quia adhuc potest votum implere religionē intrado, ergo postquam semel reddidit, adhuc peccat, vel reddendo, vel exigendo.

SED CONTRA. Ecclesia non cogit aliquos ad peccandum: cogit autem reddere debitum etiam post votum simplex castitatis, ergo reddendo debitum non peccat.

RESPON. Dicendum, quod quantum ad redditio, nec debiti oēs cōveniunt, quod post simplex votum continentiarum tenetur reddere debitum, quia votum simplex matrimonium contractum non dirimit, & ex quo matrimonium est contractum, vir non habet potestatem corporis sui, sed mulier, unde tenetur mulieri debitum reddere. Sed circa petitionē debiti quidam dicunt, quod cum quantum ad hoc sit in sua

libertate, tenetur adhuc votum implere, & ita peccat debitum petendo. Alij vero dicunt, quod si per signa appareat, quod mulier velit sibi debitum reddere, quis ipsa petere erubescat, quod vir petere debet, etiam post votum simplex, & præcipue si timeat de vxoris lapsu, sed hoc in idem redit cum primo. Nā hæc est ex parte vxoris quædam interpretatiua petitio, & sic vir petendo reddit, unde non efficitur ex parte vxoris grauius matrimonium, quod esset, si semper eam expresse petere oporteret.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod vtriusque voti transgressio inducit reatum peccati mortalis ex hoc, quod vtrumque æqualiter obligat apud Deum, sed quantum ad impedimentum matrimonij non habet vtrumque æqualem efficaciam. Nam per votum solemnne transfert se vouens quasi in corporale obsequium ipsius Dei per susceptionem ordinis, vel introitum religionis. Quod autem aliquis semel vni dedit, non potest postmodum alteri dare: & ideo post votum solemnne non potest aliquis se tradere in potestatem vxoris matrimonium contrahendo, sed in voto simplici est sola promissio. Qui autem aliqd alicui promittit, potest idem alteri dare, licet fidem promissionis non seruet: & ideo ille qui simplex votum emittit, potest postmodum matrimonium contrahere, licet peccet, quia priorem fidem irritam fecit.

AD SECUNDVM dicendum, quod primus concubitus non excusatur sequentes, quibus debitum reddit a peccato, in quantum est peccatum, sed in quantum est actus quidam matrimonij cōsummatius.

QVÆSTIO VI.

DEINDE quaritur de his quæ pertinent ad culpam.

¶ Et primo, Quantum ad culpam quæ contrariatur bonis moribus.

¶ Secundo, Quantum ad culpam quæ contrariatur rectæ fidei.

¶ Circa primum quaruntur tria.

- ¶ Primo, De acceptione personarum.
- ¶ Secundo, De peccato infamie.
- ¶ Tertio, De pretiositate vestium.

ARTICVLVS XII.

Virum qui honorat diuitem propter diuitias peccet.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quod qui honorat diuitem propter diuitias peccet. Ita enim dicit gl. Jac. 2. Quod si introierit in conuentu vestro &c. Mundus pauperem abiicit, diuitem colit, fides Christi e contra docet facere: sed facere contra fidem Christi peccatum est, ergo honorare diuitem propter diuitias est peccatum.

¶ 2 Præ. Honor secundum Philof. in 1. Ethic. debetur rebus diuinis: sed in diuite non est aliquid diuinum propter diuitias, ergo non debetur ei honor propter diuitias.

¶ 3 Præ. Ex verbis Philofophi in 1. Ethic. colligitur, quod honor est exhibitio reuerentiæ in testimonium virtutis: sed aliquando diues non est virtuosus. Cum ergo falsum testimonium dicatur esse peccatum, quod non debet fieri propter scandalum vitandum, videtur quod nec etiam causa vitandi scandali diues debeat propter diuitias honorari.

SED CONTRA est glo. Aug. iaco. 13. super illud, Si introierit &c. In quodammodo confessionibus qui praefert quidem pauperi, non in hoc peccat, nisi intrus ita iudicet, ut quanto ditor, tanto melior videatur: sed non semper aliquis huiusmodi exterioribus honoribus diuitem honorans, eum propter hoc iudicat meliorem, ergo non semper peccat.

RESPON. Dicendum, quod accipere personam differt contra accipere causam. Accipere enim causam est iudicium formare ex aliquo quod facit ad causam, quod laudabile est. Accipere vero personam est formare iudicium ex aliqua conditione personae, quae non facit ad causam, quod vitium est. Unde contingit quod ex eadem conditione personae considerata, quandoque fit iudicium iustum, quandoque est acceptio personarum: sicut si in aliqua controversia detur sententia pro aliquo, quia est literator, erit acceptio personarum. Si autem ex hac consideratione in licentiando ad magistrum alius perferatur, non erit acceptio personarum. Si ergo aliquis honor diuiti exhibeatur propter causas, ad quas diuitiae aliquid faciunt, non erit acceptio personarum, erit autem si ad hoc nihil diuitiae operentur. Est autem duplex honor. Vnus qui debetur alicui ratione sui ipsius propter ipsam virtutem, sicut est commendatio, inuitatio, & huiusmodi, & ad hunc honorem diuitiae nihil faciunt: unde si talis honor alicui propter diuitias exhibeatur, erit acceptio personarum, unde dicit Valerius Maximus, quod honores qui virtuti debentur, sicut triumphi, & alia huiusmodi, apud Romanos antiquos nulla pecunia emi poterant. Alius honor alicui debetur secundum statum quem habet in republica, sic enim in persona republica honoratur, & propter hoc reges, & principes, & huiusmodi personae honorantur secundum illud 1. Pet. 4. Regem honorificate. Et quia in terrena republica diuites statum obtinent altiorum, ideo ciues celestis Hierusalem quasi in Babylonia peregrinantes, debent eis inter quos conuersantur, morem gerere, ut Aug. dicit in lib. de ciuit. Dei, in his quae non sunt contra Deum, & sic etiam diuites honorare illis dumtaxat honoribus qui ad exteriorem conuictum pertinent, licitum est.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod in his quae ad fidem Christi pertinent, peccatum esset diuites pauperibus praeferre, sicut sunt ministraciones sacramentorum, & alia huiusmodi: sed in his quae mundi conuictus requirit, oportet mundo gerere morem.

AD SECVNDVM dicendum, quod etiam diuitiae in quantum sunt quoddam bonum, sunt aliquid diuinum, praecipue in quantum praebent facultatem ad multa bene agenda.

AD TERTIVM dicendum, quod ratio illa procedit de honore qui exhibetur alicui ratione sui ipsius.

ARTICVLVS XIII.

Virum aliquis peccet infamiam non repellendo.

CIRCA secundum sic proceditur. Videtur quod aliquis peccet infamiam non repellendo. Crudeus enim esse dicitur qui famam suam negligit: sed crudelitas peccatum est. ergo peccatum est infamiam non resistere.

¶ 2. Præ. Eccles. 17. dicitur. Vnicuique mandauit Deus de proximo suo, ut scilicet ei proferat exemplo, & verbo: sed hoc impeditur per infamiam, ergo qui libet tenetur repellere infamiam.

SED CONTRA est, quod contemnere infamiam videtur esse actus humilitatis. Vade in vitis patrum

legitur de multis sanctis patribus, qui proprias infamias sustinebant eas non repellentes. ergo non est peccatum.

RESPON. Dicendum, quod utrumque scilicet & contemptus famae, & appetitus potest esse laudabile & virtuosum. Fama enim non est necessaria homini propter seipsum, sed propter proximum edificandum. Appetere ergo famam propter proximum, charitatis est: appetere vero propter seipsum, ad inanem gloriam pertinet. E conuerso contemptus famae ratione sui ipsius humilitatis est, ratione vero proximi ignauia & crudelitas. Illi ergo quibus incumbit ex officio, vel ex statu perfectionis aliorum saluti providere, peccat nisi infamiam propriam iuxta posse repellat. Alij vero quibus magis custodia suae propriae salutis imminet, possunt suae humilitatis prouidentes famam, vel infamiam contemnere. Sed cum infamia dupliciter repellatur, scilicet occasione subtrahendo, & lingua detrahentium compescendo, primo modo omnes tenentur infamiam vitare, alias sine scadalo actiuo transiri non posset, quod semper peccatum est: sed secundo modo non tenentur, nisi quatenus debet aliquis saluti proximorum providere: & hoc est quod Gre. dicit 9. Home. super Ezech. Lingua detrahentium, sicut nostro studio non debemus excitare, ut ipsi pereant, ita per suam malitiam excitatione debemus equanimiter tolerare, ut nobis meritum crescat: aliquando etiam compescere, ne dum de nobis mala disseminant, eorum qui nos ad bona audire poterant, corda innocentium corrumpant. & infra. Hi etenim quorum uita in exemplum imitationis est posita, debent si possunt detrahentium sibi verba compescere, ne eorum praedicationem non audiant qui audire poterant, & in prauis moribus remanentes bene viuere contemnant.

¶ Ex his patet solutio ad obiecta.

ARTICVLVS XIII.

Verum uti pretiosis uestibus semper sit peccatum.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur quod uti pretiosis uestibus semper sit peccatum. Omne enim quod fit propter uanam gloriam peccatum est: sed pretiosa uestimenta non portantur, nisi ad inanem gloriam. Unde Gre. in Hom. de diuite epulone. Nemo quippe uestimenta pretiosa nisi ad inanem gloriam quaerit, uidelicet ut honorabilior ceteris esse uideatur. Nam quae pro sola inani gloria pretiosum uestimentum quaerit, ipsa res testatur, quod nemo uult ibi pretiosis uestibus indui, ubi ab alijs non possit uideri. ergo usus pretiosarum uestium semper est peccatum.

¶ 2. Præ. 1. Tim. 6. Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti simus. **¶ Quod** amplius est, a malo est: sed pretiositas uestium est amplius, ergo est peccatum.

SED CONTRA est, quod Seneca dicit ad quaedam reginam. Induere delicate non propter te, sed ne dignitas regia uilescat.

¶ 2. Præ. 1. ad Tim. 2. Non in tortis erinibus, uel auro, aut margaritis, uel ueste pretiosa gloria ultra modum suum. Et ita si aliquis pretiosis uestibus secundum modum suum utatur, non peccat.

RESPON. Dicendum, quod est hic loquendum de persona publica, & de persona priuata. Nam in persona publica consideratur & status dignitatis, & propriae personae conditio, circa quae duo ita se debet habere, ne dignitatis autoritas ueniat in contemptum, & ne ipse in superbia efferatur. Vtrumque, ergo potest esse laudabile, & pro pretiosis utatur ad reuerentiam autoritatis inducedam, & quod uilibus utatur ratione

Ar. 1. q. 1. c. 2. 22.

22. q. 129. 217. 1. ad 50. 28. q. 131. ar. 1. 00.

22. q. 167.

tione propriae humilitatis, ita duntaxat ne quae ad
 auctoritatem conservandam fiant, in superbiam
 degenerent, & ne dum nimium servatur humilitas,
 regentis frangatur auctoritas, sicut Atgu. dicit. Et
 hac ratione laudabiliter sacerdos in divino officio
 pretiosus utitur indumentis ad reverentiam divini
 cultus, & laudabiliter ad huiusmodi propter humi-
 litatem in quibusdam religionibus abstinetur. In eo
 autem qui est privata persona, virtuosum est si pro-
 pter humilitatem abiectionibus indumentis utatur,
 etiam quam status proprius requirat. Vnde Gre. di-
 cit in Home. praedicta. Si abiectione pretiosum indumentum
 virtus non esset, evangelista de Ioanne vigilanter
 non diceret. Erat indutus pilis camelorum. Licet
 est autem ut secundum modum propriae personae pre-
 tiosus utatur, sed peccatum est si proprium modum
 excedat. Et quia pretiosum dicitur relative sicut &
 magnum, cum id quod est pretiosum vni, non sit al-
 teri pretiosum, pretiositas vestium semper sonat in
 excessum proprii modi, & semper est peccatu-
 tum pretiosis vestibus uti, & sic loquitur Gregorius.
 Vnde patet solutio ad primum.

AD SECVNDVM dicendum, quod in alime-
 to & tegumento intelliguntur omnia quae nobis
 sunt necessaria, & convenientia nostri status.

QV AESTIO VII.

DEINDE queritur de culpa quae contrariatur
 rectae fidei.

Et circa hoc queruntur duo.

- ¶ Primo, Vtrum haereticis sit communicandum.
- ¶ Secundo, Vtrum redeuntes ad Ecclesiam sint reci-
 piendi.

ARTICVLVS XV.

Vtrum haereticis sit communicandum.

23. q. 1. art. 3. 1. 0.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur quod hare-
 tici sit communicandum. Dicitur enim Mar-
 13. in parabola de zizania, quod paterfamilias dixit mes-
 soribus. Sinite utraque crescere usque ad messem.
 messis autem est consummatio saeculi, ut ibidem di-
 citur. cum ergo per zizania intelligantur haeretici,
 videtur quod haeretici non sint a communione fide-
 lium separandi ante diem iudicii.

¶ 2. Praet. Videntur contra hoc Domini praecipitum
 facere principes haereticos interficientes.

SED CONTRA est, quod dicitur 2. ad Cor. 6. Exite
 de medio eorum, & separamini, & loquitur de infi-
 delibus, quod patet ex hoc quod praemisit. Noli-
 te ducere iugum cum infidelibus, ergo haereticis
 non est communicandum.

23. q. 1. art. 3. 1. 0. & 4. diff. 13. q. 2. art. 3. e. & diff. 18. q. 1. art. 1. q. 1. 0.

RESPON. Dicendum, quod haereticis communican-
 dum non est duplici ratione. Vna est ratione excommu-
 nicationis. Nam cum sint excommunicati, non est
 eis communicandum, sicut nec cum alijs excommunica-
 tis. Alia ratio est haereticis. Primo propter periculum,
 ne eorum conversatio alios corrumpat, sicut illud
 1. ad Cor. 15. Corrupti bonos mores colloquia
 prava. Secundo etiam ne videamur eorum peruer-
 sa doctrinae aliquem assensum prestare. Vnde in 2.
 canonica lo. dicitur. Si quis veniat ad vos, & hanc
 doctrinam non affert, nolite eum in domum ducere, nec
 Ave ei dixeritis; qui enim dicit ei Ave, communicat
 operibus eius malignis. Vbi dicit glo. Secundum quod
 vox est instituta, communicatio esse ostendit cum illo,
 alioquin simulatio est, quoniam in Christianis esse non debet.
 Tertio, ne ex nostra familiaritate alijs derur occa-

asio erroris. Vnde ibidem dicitur alia glo. Et si vos forte
 decepti non estis, alij forsitan per talem vestram fa-
 miliaritatem possent decipi, qui crederent illos pla-
 cere vobis, & sic crederent illis. Vnde alia gl. ibidem
 dicit. Tanta Apostoli, atque eorum discipuli in re-
 ligione cautela utebantur, ut nec verbi quidem com-
 munionem cum aliquo eorum, qui a veritate declina-
 verant, habere paterentur. Hoc tamen intelligen-
 dum est, nisi cum aliquo loqueremur de eius salute.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod in illo praecipitum pa-
 trisfamilias duplex conditio intelligitur. Vna est, ut
 exponatur praecipitum de vniuersali separatione ma-
 lorum a bonis, & hoc accipitur ex ipsa ratione mes-
 sorum qui dicunt. Visimus, & colligimus ea? hoc
 non erit usque ad diem iudicii. Secunda conditio est,
 ut intelligatur praecipitum, quod mali sine periculo bo-
 norum extirpari non possunt. Et hoc patet ex ratione
 patrisfamilias, qui dixit. Ne forte colligentes zizania,
 eradecetis simul cum eis & triticum. Quod quidem tribus
 modis contingere possit. Vno modo, si aliquis pra-
 seinderetur antequam de eius malitia constaret, ut
 dicit glo. quod monet Dominus, ne ambigue iudicemus. Se-
 cundo, si non esset in malitia obstinatus: vnde nullus
 excoicatur nisi propter contumaciam: vnde dicitur
 glo. ibidem. Monemus non cito amputare, quia qui
 hodie errat forte cras defendet veritatem. Et Timor,
 ut dicitur. Haereticum hominem post primam & se-
 cundam correctionem decuit. Tertio, si simul boni cum
 malis involuntur, propter quod dicit ibi glo. Aug. quod
 multitudo non est excommunicanda, nec principes
 populi. Illis autem remotis debent mali praecidi, se-
 cundum illud 1. Cor. 6. Auferte malum ex vobis.

Et per hoc patet solutio ad secundum.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum haereticis redeuntibus ad Ecclesiam sint recipiendi.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur quod haereticis re-
 redeuntes ad Ecclesiam non sint recipiendi, quia
 peccauerunt contra fidem, quae est Ecclesiae funda-
 mentum, & ideo in edificatione Ecclesiae non debent
 saperi ad fidem, ergo non debent ab Ecclesia recipi.

SED CONTRA est, quod Ecclesia nulli debet claudere
 gremium, sicut Christus qui de se dicit. Eum qui
 venit ad me, non eieciam foras. Ioan. 6.

RESPON. Dicendum, quod quoad huius vitae status du-
 rat, homo non potest esse totaliter in peccato obstina-
 tus: hoc non erit in damnatis post mortem. Et ideo quoad
 in hac vita vivitur, cuiuslibet relinquitur locus poenit-
 entiae, & quilibet quantum estque deliquerit, vel in fide,
 vel in moribus, est ab Ecclesia recipiendus ad poeni-
 tentiam, & contrarium dicere est haereticis Nouatiano-
 rum: sed tamen non est necessarium, quod semper ad dignita-
 tem recipiantur, nisi cum aliquibus misericorditer
 dispensaretur, praecipue propter bonum pacis, vel
 propter fructum alium qui inde speretur.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod quamdiu funda-
 mentum fidei non habet, ab Ecclesia recipi non debet, sed
 postquam conuersus incipit habere, recipiendus est.

QV AESTIO VIII.

ARTICVLVS XVII.

Vtrum aliquis intellectus creatus possit videre Deum per essentiam.

DEINDE queritur de hoc quod pertinet ad glo-
 riam, scilicet visione Dei in patria, sicutrum aliquis
 intellectus creatus possit videre Deum per essentiam,
 & ut quod non. Intellectus ad intelligibile est aliqua
 proportio: sed intellectus creati ad divinam essentiam
 nulla